

Shiraz-Beethoven.ir

نگاهی کوتاه به

تاریخ موسیقی

ایران و جهان

معصومه پورتارم

فهرست

۷	پیشگفتار
۹	چکیده
۱۱	مقدمه
۱۱	تاریخ موسیقی ایران و جهان
۱۳	موسیقی دوره ایران باستان
۱۸	موسیقی در دوره رنسانس
۲۰	مکتب فلاماند
۲۳	نت‌نویسی و چاپ آنها
۲۳	سازهای موسیقی
۲۶	موسیقی ایرانی
۲۷	طبقه‌بندی موسیقی ایران
۲۹	دستگاه
۳۰	آواز
۳۰	ردیف
۳۸	ادبیات آذربایجانی
۳۹	موسیقی موغام
۳۹	عهدنامه‌های ننگین و جدایی از ایران
۴۵	آلات موسیقی عاشیقی
۴۷	منابع

پیشگفتار

از آنجا که همه علوم، رسوم، هنرها و آثار مجسم و غیرمجسم جزء فرهنگ یا میراث‌های فرهنگی جامعه محسوب می‌گردد موسیقی نیز به علت موجودیت و جایگاه خود در ردیف هنرهای زیبا از دیرباز به عنوان بخش مهمی از فرهنگی جوامع بشری مورد توجه جامعه‌شناسان و پژوهشگران قرار گرفته است. با شناخت موسیقی و درک عمیق آن انسان می‌تواند به مراحل و مراتب عرفانی راه یابد و با نگرش صادقانه بر اندیشه و عملکرد خود به خویشتن خویش نظر بیفکند. به امید روزی که هنر و درس موسیقی را نیز همانند سایر دروس در مدرسه ابتدایی بیاموزیم.

کلمات کلیدی: نت، آهنگ، پرده، ضرب

Shiraz-Beethoven.ir

مقدمه

بشر از لحظه تولد با موسیقی زاده شده و می‌شود، اولین آهنگ و نوای گریه نوزاد قبل از دیدار مادر به او آگاهی می‌دهد که نوزادش زنده به جهان هستی پا گذاشته و نوزاد با شنیدن طپش‌های (آوای) قلب مادر آرامش می‌یابد، بنابراین موسیقی قبل از زبان و گفتار به وجود آمده است.

تاریخ موسیقی ایران و جهان

بسیاری از مظاهر طبیعت نوای موسیقی را ایجاد می‌کنند، صدای آبشار، ریزش باران به روی آنها، وزش باد از میان برگ‌های درختان، چهچه بلبل و چهار نعل اسب هر یک نغمه‌هایی از نواهای طبیعت هستند. انسان در میان این اصوات به دنیا آمد و مبانی موسیقی را از طبیعت آموخت. در سیر تمدن خود نیز انسان به اصوات جدیدی نیز پی برد و دانست که هر حرکتی کم و بیش صوتی ایجاد می‌کند، از چرخ‌هایی که برای پیشرفت کار خود می‌ساخت پس از فرسودگی صداهایی برمی‌خاست و این صداها که به فواصل معین تکرار

می‌شد در ذهن او حالت مطبوعی ایجاد می‌کرد. به تدریج انسان متوجه شد که صداهای منظم در تنظیم کار و تهیج فعالیت او تأثیر دارند. از آن وقت برای حرکت دادن سنگ‌های بزرگ با آوازهای موزون بر قدرت خود می‌افزود.

کارل بوخر دانشمند اجتماعی آلمان در پیدایش آوازهای بدوی انسان به این نتیجه رسیده است که ابتدا ضرب و نوای موسیقی melodie به وجود آمد سپس برای تسهیل خواندن شعر روی آن ساخته شد. امروزه ترانه‌های محلی نیز به همین ترتیب به وجود می‌آید. ابتدا یکی از کارگران مزارع آهنگی را زمزمه می‌کنند، دیگری از روی آن شعری می‌سازد، روستاییان دیگر دسته جمعی آواز می‌خوانند و با آهنگ آن می‌رقصند، به همین جهت می‌توان گفت که شعر و موسیقی و رقص، تاریخ خود را از یک زمان مشخص آغاز کرده‌اند. از ملل باستانی چینی‌ها و اقوام سامی و آریایی آثاری در موسیقی به یادگار گذاشتند.

در کشور چین هنر موسیقی مختص پادشاهان آن کشور بود. ابتدا کشورهای سام مانند مصر، کلد، سومر بنیان موسیقی را گذاشتند و در کشورهای آریایی یونان و ایران بعد از آنها به موسیقی توجه پیدا کردند اما از نظر علمی یونان پایه موسیقی غربی و ایران اساس موسیقی شرقی را بنا نهاد.

قدیم‌ترین سازهای موسیقی در حفریات خرابه‌های (اور) واقع در بین‌النهرین کشف شده است. این سازها از آثار قوم سومری است که سه هزار سال پیش از میلاد مسیح در این ناحیه حکومت داشتند نقوش برجسته‌ای که در داخل آرامگاه یکی از پادشاهان (اور) دیده می‌شود یک صحنه از رقص آن زمان (۲۷۰۰ سال پیش از میلاد) را با یک نوازنده چنگ و زنی به حال رقص مجسم می‌کند.

یونانی‌ها نخستین ملتی هستند که موسیقی را از نظر علمی مطالعه کرده و تئوری موسیقی نوشتند و آهنگ‌ها را با حروف یادداشت کردند. تاریخ موسیقی علمی مانند سایر هنرهای زیبا از قرن هشتم پیش از میلاد در یونان آغاز شد و از زمان همسر شاعر کور یونانی شعر موسیقی توأماً خوانده می‌شد. موسیقی یونان اساساً روی قواعد آوازی و صداشناسی بنا شده است. از موسیقی‌شناسان دوره یونان فیثاغورث، بطلمیوس، تارلینو و تیموته ملطی را می‌توان نام برد که هر یک از این افراد در پیش بردن موسیقی یونانی سهم به‌سزایی داشته‌اند.

موسیقی دوره ایران باستان

در بررسی دوره پیش از اسلام یکی از منابع معتبر ما همان حجاری‌ها و مجسمه‌ها و نقوش روی ظروف به دست آمده می‌باشد که از سال ۱۵۰۰ قبل از میلاد مسیح آغاز می‌شود. از مجسمه‌های به دست آمده در حیطة قلمرو ایران باستان که در شوش به دست آمده، سازی شبیه تنبور امروزی مشاهده می‌شود که نمایانگر یک ساز ملودیک در آن زمان‌ها است. در حجاری‌های طاق بستان، گروه نوازندگان چنگ‌نواز و سازهای بادی نیز مشاهده می‌شود. بیشتر اطلاعات ما از دوران پیش از اسلام ایران زمین، محدود به کتب تاریخی و اشعار سده‌های اول دوران اسلامی است و ما اطلاعی از موسیقی کاربردی و نحوه اجرای دقیق موسیقی در آن دوران نداریم.

در رابطه با موسیقی در دوره ایران باستان اطلاعات صحیحی در دست نیست ولی از آثاری که بجا مانده می‌توان گفت که ایران در موسیقی از کشورهای معاصر خود مانند سومر، بابل، مصر و یونان عقب‌تر بوده شاید علت اصلی آنست که در ایران برخلاف کشورهای دیگر موسیقی در مراسم مذهبی